

แนวคิดและบทบาททางการศึกษาของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

นางสาวอัจฉรา เจริญรัก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารคดีศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-571-926-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

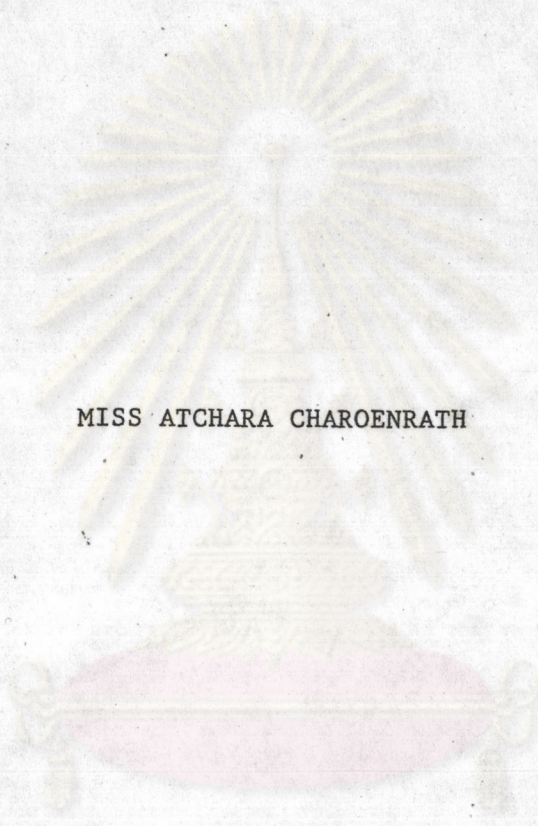
016261

1 1030 5506

EDUCATIONAL THOUGHTS AND ROLES

OF

PROFESSOR M.L. PIN MALAKUL

MISS ATCHARA CHAROENRATH

คณะวิทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-571-926-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวคิดและบทบาททางการศึกษาของศาสตราจารย์
หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

โดย

นางสาวอัจฉรา เจริญรัต

ภาควิชา

สารัตถศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโท

..... ศนค.บัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา กุศลสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์คุณดวงเคื้อน พิศาลบุตร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

อัจฉรา เจริญรัต : แนวคิดและบทบาททางการศึกษาของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
(EDUCATIONAL THOUGHTS AND ROLES OF PROFESSOR M.L.PIN MALAKUL)

อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล, 226 หน้า ISBN 974-571-926-1.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาททางการศึกษาของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล โดยใช้วิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ใช้ประสบการณ์และความเห็นว่าเป็นที่ตรงเหมาะสม ผสมผสานกับความรู้ที่ได้ศึกษาเป็นแนวคิดของตนเอง มิได้ยึดถือแนวความคิดปรัชญาใดเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ 1. การศึกษาหมายถึงสิ่งที่บุคคลได้รับการศึกษาอบรมและยังเหลืออยู่ในความทรงจำ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมสนองตอบความต้องการ 2. การศึกษามีคุณค่าและความสำคัญเนื่องจากเป็นเครื่องมือให้มนุษย์รู้จักพิจารณาเลือกสรรสิ่งที่ดีงาม ทำให้หลุดพ้นจากความโง่เขลา ความชั่ว 3. การศึกษามีความสัมพันธ์กับสังคมมนุษย์ต้องดำรงชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยอาศัยความรู้ที่ได้ศึกษามา 4. ผู้เป็นกำลังสำคัญของการศึกษาคือครูจึงต้องส่งเสริมอาชีพครูให้มั่นคง

ในส่วนบทบาททางการศึกษา ปรากฏผลงานอันเกิดจากความศรัทธาเริ่มของท่านในการวางรากฐานปรับปรุง พัฒนา ขยายขอบข่ายงานทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง สอดคล้องต่อสภาพการณ์ยุคสมัย และยังมีผลสืบเนื่องต่อการพัฒนาถ่ายทอดมาเป็นแนวคิด รูปแบบการบริหารการศึกษาในสมัยปัจจุบัน ดังนี้คือ 1. การพัฒนาการศึกษาสู่ส่วนภูมิภาค 2. การร่วมมือกับองค์การศึกษาระหว่างประเทศ 3. การผดุงและส่งเสริมการฝึกหัดครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สารัตถศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต *Car หนึ่ง*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ปิ่นมาลากุล*

ATCHARA CHAROENRATH : EDUCATIONAL THOUGHTS AND ROLES OF PROFESSOR
M.L.PIN MALAKUL : THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR KANNIGA
SACHAKUL, Ph.D. 226 pp. ISBN 974-571-926-1.

The purposes of this study were to investigate and analyze the educational thoughts and roles of Professor M.L.Pin Malakul by using Historical Research

This research work reveals that M.L.Pin Malakul combined his vast experiences, informed judgement and knowledge together and make them his guiding principles, without relying merely on any single educational philosophy. In other words, (1) education means what a person has learnt and what is retained in his mind for future appropriate application when required; (2) education is valuable and important as a tool for a human being to utilize in selecting to do good, in order to free oneself from ignorance and vices; (3) education is closely related to society; hence a person must be able to survive in an environment through applying the knowledge acquired; (4) teachers are key personnel in education, and so the teaching profession must be fully supported to ensure its status and strength.

M.L.Pin Malakul's initiatives in education are manifested in laying the foundation of the education system, improving and developing it, greatly expanding its scope and range in response to the realities of different periods. All these have resulted in new thinking on the systems and structures of educational administration and management of to-day, i.e., (1) the decentralization of educational development to the provinces; (2) the co-operation with international organizations dealing with education; and (3) the support and recognition of the teaching profession.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สาระตติศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต *อ. ชนิต*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ก. น. น. ๒๖.๑๖*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาอื่น

กิตติกรรมประกาศ

หากจะมีความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้อยู่บ้าง ผู้วิจัยขอกราบอุทิศให้แก่
"ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล" ปุณนิยบุคคลของชาติ และใคร่ขอกราบคารวะ
และกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้สำหรับความกรุณาที่ให้คำสัมภาษณ์แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล
อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้กรุณาเอาใจใส่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง จุดประกาย
แห่งความคิด ทำให้ผู้วิจัยเกิดความรู้สึกมั่นใจที่จะศึกษาคนควา พระคุณครั้งนี้จะจารึกอยู่
ในความทรงจำของผู้วิจัยตลอดไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่าน คือ ศาสตราจารย์คุณ
ดวงเคือน พิศาลบุตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา ตุงคสวัสดิ์ อาจารย์ ดร.จุมพล
พูลภักตร์ชวิน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอันมีคุณค่า เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อภัย จันทวิมล ที่ได้กรุณาให้คำ
สัมภาษณ์เพิ่มเติม และขอกราบขอบพระคุณ คุณวาศี สิทธิเทศานนท์ คุณจรูญศรี วัชรภักย์
คุณกานตมณี ศักดิ์เจริญ คุณพรรณงาม แยมบุญเรือง คุณณัฐรี ทองยี่น ตลอดจนเจ้าหน้าที่
กองหอจดหมายเหตุแห่งชาติและบรรณารักษ์หอวิชาราชานุสรณ์ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อมูล
เอกสารเป็นอย่างดี

อนึ่งยังทำการค้นคว้ามากเท่าใดก็ยิ่งทำให้ผู้วิจัยรู้สึกว่าการปริชาสามารถ
ของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล มีมากมายอันเหลือเกินกว่าสติปัญญาของผู้วิจัยที่จะทำได้
สำเร็จได้ หากเมื่อนึกท้อใจครั้งใดผู้วิจัยก็ระลึกถึงพระคุณของคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์
ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยทุก ๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จทั้งปวงเกิดจาก
บุพการีทั้งสองที่ให้ความอุปการะ กำลังใจ กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญา ทั้งนี้รวมไป
ถึงสมาชิกทุกคนในครอบครัวและผองเพื่อนที่คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ กล่าวคือ
คุณชนิษฐา สุวรรณฤกษ์ คุณมิลิตา กลางณรงค์ คุณขวัญใจ ฮีลิย์ ตลอดจนบุคคลที่มิได้
เอยนามไว้ ณ ที่นี้

อัจนรา เจริญรัต

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
จุดมุ่งหมายในการวิจัย	12
ขอบข่ายการวิจัย	12
วิธีดำเนินการค้นคว้าและข้อมูลที่ใช้	13
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	15
2 ชีวิตประวัติและภูมิหลัง	16
ชีวิตประวัติ	16
การศึกษา	17
หน้าที่ราชการและการทำงาน	21
3 สภาพการณ์และเหตุการณ์สำคัญอันนำมาทอแนวคิดทาง การศึกษา	35
ชีวิตในปฐมวัย	35
การศึกษา	63
อุปนิสัยส่วนตัว	69
4 แนวคิดและบทบาททางการศึกษา	87
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา	89
การศึกษาคืออะไร	96
คุณค่าและความสำคัญของการศึกษา	97
ความสัมพันธ์ของการศึกษากับสังคม	105

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ครูกับการศึกษา	109
แนวคิดและบทบาทหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา	117
การพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค	118
การก่อตั้งโรงเรียนมัธยมประสมแห่งแรกที่ภาคศึกษา 11	133
ศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี	138
โครงการฝึกหัดครูชนบท	150
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	153
การร่วมมือกับองค์การศึกษาระหว่างประเทศ	164
องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)	164
องค์การรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO)	167
การผูกและส่งเสริมการฝึกหัดครู	169
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	176
บรรณานุกรม	202
ภาคผนวก	222
ประวัติผู้เขียน	226